

עזרה והטבה לזולת – לפרשת תרומה

פרשת השבוע, פרשת תרומה מתארת את התרומות והמתנות שנידבו בני ישראל למשכן. תחילה פותחת התורה בתיאור הארון, ואחריו מתארת את הכפורת, שהיתה על הארון ועליה היו הכרובים. וכך כתבה התורה על הכרובים: "וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרָבִים זָהָב... וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה סְכָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְנֵי הַכְּרָבִים" (כה, יח-כ).

פניהם איש אל אחיו

על האופן שבו עמדו הכרובים במשכן ובבית המקדש הראשון, שבנה שלמה המלך מצינו שתי דעות בחז"ל, במסכת בבא בתרא (צט ע"א): "כיצד הן עומדין? רבי יוחנן ורבי אלעזר, חד אמר: פניהם איש אל אחיו, וחד אמר: פניהם לבית". המחלוקת היא, האם פני הכרובים היו כלפי פנים המשכן / בית המקדש או שפניהם היו מופנות זה כלפי זה. חז"ל מנסים לברר את דעתו של כל אחד מהאמוראים, וכך אומרים: "ולמאן דאמר 'פניהם איש אל אחיו', הא כתיב: 'וּפְנֵיהֶם לְבַיְתָא' (דברי הימים ב' ג, יג)? לא קשיא, כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום".

בפשטות, בתיאור הדברים, 'כשישראל עושים רצונו של מקום', הם עומדים כשפניהם זה אל זה, שאוהבים זה את זה, לסימן שהקב"ה אוהב את עם ישראל. ואילו 'כשאין ישראל עושים רצונו של מקום', הם מסובבים פניהם אל תוך הבית.

עושים רצונו של מקום

לכרובים היו שני מצבים: א. 'פְּרָשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה', ב. 'וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו'. רבי יצחק אלחנן ספקטור, (היה רבה של קובנה) הסביר שניתן ללמוד מהכרובים לימוד חשוב לחיינו. על כל אדם לשאוף לפרוש כנפים למעלה, להשתוקק להביט בדרך של רוממות, ולצד זה להביט כל הזמן 'איש אֶל אָחִיו', לא להפסיק לראות את צרכי הזולת. כשישראל 'פניהם איש אל אחיו', שמפנים דעתם וליבם זה לזה, כל אחד מתעניין במצבו של הזולת ודואג למחסורו, על כך אומרים חז"ל שהם עושים רצונו של מקום. משום שזהו רצון הקב"ה, שנסייע ונגמול חסד איש את רעהו. לעומת זאת, פניהם לבית, שכל אחד חושב רק על עצמו ורואה את צרכי ביתו.

ולא יהיו עמך צריכים זה לזה

ראוי לזכור את האמרה המיוחסת לרבי ישראל סלנטר, שהפעולה שאדם עושה להיטיב עם ה'גשמיית' של הזולת היא היא ה'רוחניות' של עצמו. כדוגמת אדם שבנתנית מעות לעני, שהיא פעולה גשמית, משפיע הוא על הרוחניות שלו. וכך במצוות רבות שבין אדם לחברו.

נכון ללמוד מתפילתנו של הכהן הגדול ביום הכיפורים, שהתפלל: "יהי רצון מלפניך ה' אלוהינו ואלוהי אבותינו, שתהא שנה זו הבאה עלינו ועל כל עמך בית ישראל בכל מקום שהם, אם שחונה גשומה, ולא יהיו עמך בית ישראל צריכים זה לזה לפרנסה. ואל תכנס לפניך תפילת עוברי דרכים".

בעיצומו של היום הקדוש ביותר בשנה, האדם החשוב ביותר בעם ישראל, נמצא במקום הקדוש ביותר – בקודש הקדשים, ונושא תפילה קצרה. אם היו מבקשים מאיתנו לחבר את נוסח התפילה הייחודית, מניח שהיינו מתקנים תפילה על רוחניות, על יראת שמים, על לימוד תורה וכיו"ב. אולם הכהן הגדול נושא תפילה, ולא מזכיר במאומה את צרכיו הרוחניים של עם ישראל. כל עיקרה של התפילה מתמקד בבקשות הנוגעות לצרכיהם הגשמיים של כלל ישראל.

מכאן עלינו ללמוד אודות חשיבות המחשבה על צרכיו של הזולת, במה ניתן לסייע, לתמוך ולהתייצב לימינו של הנזקק לכך.

לתגובות – office@shaalti.co.il

הכותב: הרב חגי ולוסקי – מרצה ומחבר סדרת הספרים 'תורתך שאלתי' על התורה, 'כי ישאלך' – על הגדה של פסח, 'מה שאלתך' – על מגילת אסתר.